

Uithuisplaatsing

1 Feiten en cijfers

De *Richtlijn Uithuisplaatsing* gaat over jeugdigen van 0 tot 18 jaar bij wie een uithuisplaatsing of terugplaatsing overwogen wordt. Het kan gaan om vrijwillige, maar ook om gedwongen plaatsing in een (netwerk) pleeggezin, gezinshuis of residentiële instelling. Een uithuisplaatsing van een jeugdige is een zeer ingrijpende beslissing – voor de jeugdige, zijn ouders én voor de beslisser. Zeker wanneer de uithuisplaatsing in een gedwongen kader of zonder instemming van de ouders plaatsvindt. Het heeft veel gevolgen voor de betrokken jeugdige(n) en de ouders. Dergelijke beslissingen dienen daarom zeer zorgvuldig te worden genomen. Wat de beslissing moeilijk maakt, is dat de gevolgen niet altijd van tevoren te overzien zijn. Verschillende belangen moeten worden afgewogen: die van jeugdigen, ouders en ook maatschappelijke normen en waarden. Het zijn emotioneel belastende beslissingen voor alle betrokkenen.

2 De richtlijn

De *Richtlijn Uithuisplaatsing* helpt professionals in de jeugdhulp en jeugdbescherming om zorgvuldig besluiten af te wegen over het wel of niet uithuisplaatsen, waar de jeugdige wordt geplaatst en of de jeugdige weer terug naar huis kan. Deze belangrijke beslistmomenten staan in de richtlijn centraal. Informatie verzamelen over onder andere ontwikkelingsbehoeften van de jeugdige, opvoedingscapaciteiten van de ouders en de invloed van gezins- en omgevingsfactoren helpt bij het maken van afwegingen. De beslissing wordt zoveel mogelijk samen met ouders en jeugdige gemaakt. De richtlijn geeft aan hoe de professional hen kan betrekken. Daarnaast moet bij beslissingen over noodzakelijke hulp en uithuisplaatsing minimaal een gekwalificeerde gedragswetenschapper worden betrokken.

De richtlijn beveelt aan om bij een verstoorde balans tussen de opvoedingscapaciteiten en ontwikkelingsbehoeften altijd na te gaan of een uithuisplaatsing te voorkomen is met intensieve (ambulante) hulp. Interventies die de professional hiervoor kan inzetten, komen in de richtlijn aan de orde. Hierbij heeft het inzetten van MST bij jeugdigen van 12 tot 18 jaar met gedragsproblemen de voorkeur. Wanneer toch over wordt gegaan op uithuisplaatsing, beveelt de richtlijn aan om de jeugdige bij voorkeur te plaatsen in een (netwerk)pleeg gezin of een gezinshuis. Soms is dit niet mogelijk door bijvoorbeeld ernstige gedrags- en ontwikkelingsproblemen. Dan is het alternatief om een jeugdige te plaatsen op een residentiële woon- of behandelgroep.

Een belangrijk onderdeel van de richtlijn is het begeleiden van de jeugdige en ouders. De richtlijn noemt hiervoor een aantal doelen en mogelijkheden. Het opstellen van een hulpverleningsplan is een eerste stap. Daarnaast moet op een juiste manier worden samengewerkt met het netwerk en andere instanties. De begeleiding kan bestaan uit hulp gericht op het verbeteren van de opvoedingsvaardigheden en ouder-kindinteracties.

3 Lessen uit de praktijk

Professionals van Bureau Jeugdzorg Haaglanden Zuid-Holland (Dordrecht), Bureau Jeugdzorg Gelderland (Velp), Altra (Amsterdam) en Jeugdhulp Friesland (Leeuwarden) hebben tijdens de proefinvoering met de conceptrichtlijn gewerkt. Tijdens deze proefinvoering is ook gewerkt met de *Richtlijn Crisisplaatsing*, omdat beide richtlijnen op onderdelen overeen komen. De factsheets over die twee richtlijnen overlappen daarom.

De professionals herkennen veel. In grote lijnen werken zij al volgens de richtlijn. Knelpunten zijn er ook. Zo voelen zij zich soms beperkt door gebrek aan middelen, mensen of mandaat. Als het gaat om het inzetten van goede interventies, ontbreekt passende financiering hiervoor bijvoorbeeld vaak. Ook zijn er te weinig pleeggezinnen om kinderen in een gezinssituatie te kunnen plaatsen. Het

netwerkpleeggezin heeft hierin de eerste keuze. Problematische familierelaties kunnen deze plaatsing en de begeleiding lastig maken. Het ontbreekt de professionals aan handvatten om een plaatsing in deze complexe familierelaties te begeleiden. Het samen plaatsen van meerdere broertjes en zusjes in één pleeggezin blijkt in de praktijk moeilijk te realiseren door gebrek aan pleeggezinnen die meer dan twee kinderen in huis kunnen nemen. Ook zijn jongere kinderen vaak makkelijker te plaatsen in pleeggezinnen dan oudere kinderen. In de wijze van werven van pleeggezinnen in de regio zou meer nadruk moeten liggen op deze doelgroepen.

Professionals geven aan altijd een gedragswetenschapper te betrekken in het nemen van een beslissing over wel of niet uithuis- of terugplaatsen. Dit vanwege de subjectiviteit maar ook omdat het een stuk prettiger is om een beslissing samen te nemen.

Ouders en jeugdigen worden betrokken bij het verzamelen van de informatie. Meestal lukt het samen besluiten met ouders en het voorleggen van de verschillende opties. Professionals vertellen ook dat hoe moeilijker de te nemen beslissing is, des te zwaarder de gezamenlijke besluitvorming weegt. En soms moet er een beslissing worden genomen *over*, in plaats van *met*.

In het schriftelijk vastleggen van conclusies en beslissingen valt volgens professionals winst te behalen. De beslissingen worden wel beschreven, maar niet erg gestructureerd of duidelijk voor een buitenstaander. Vaak zijn hierover binnen de organisatie geen afspraken gemaakt, in tegenstelling tot bijvoorbeeld afspraken over de inhoud van behandelplannen en eindverslagen.

Hulpverleners dienen goed op de hoogte te zijn van interventies die een uithuisplaatsing kunnen voorkomen. Uit de proefinvoering blijkt dit niet altijd het geval. Het inzetten van MST ter voorkoming van een uithuisplaatsing, zoals aanbevolen in de richtlijn, gebeurt niet regelmatig. Er zijn wachtlijsten om deze hulp in te zetten of de interventie is niet beschikbaar. Zicht op veiligheid, wanneer uithuisplaatsing heeft plaatsgevonden, staat niet regelmatig op de agenda.

Cliënten die in de proefinvoering zijn geïnterviewd, vinden het positief dat de richtlijn beschrijft dat ouders tijdens en na de uithuisplaatsing zelf ook hulp krijgen, met het oog op de toekomst en een mogelijke terugplaatsing.

4 Tips voor implementatie van deze richtlijn

- ▶ Zorg voor scholing of ondersteuning op onderdelen waarvan professionals aangeven dat aanvullende kennis, vaardigheden of scholing nodig is. Bijvoorbeeld:
 - Gedeelde besluitvorming, juist ook wanneer haast geboden is of sprake is van gedwongen kader.
 - Het in een dossier vastleggen van overwegingen en beslissingen en hierin de balans zoeken tussen registreren wat nodig is voor vervolg hulpverleningsproces enerzijds en het beperken van de administratieve last anderzijds;
 - Het inzetten van MST ter voorkoming van uithuisplaatsing;
 - Het vaststellen van een omgangsregeling.
- ▶ Maak samenwerkingsafspraken met partners in de regio: wat is ieders rol en taak, en hoe zorg je ervoor dat je gezamenlijk volgens de richtlijn werkt? Daarnaast is het raadzaam om convenanten te sluiten zodat de discussie rond privacy niet steeds gevoerd hoeft te worden.
- ▶ Probeer in de regio gezamenlijk creatieve manieren te vinden om kinderen tóch in gezinsverband of samen met (veel) broertjes en zusjes te plaatsen. Bijvoorbeeld door gezinshuizen te openen wanneer een groot aantal kinderen uit eenzelfde gezin uit huis wordt geplaatst.
- ▶ Maak binnen de organisatie afspraken met elkaar over het vastleggen van conclusies over kernoordelen, kernbeslissingen en de onderbouwing daarvan. Hoe zorg je ervoor dat dit systematisch gebeurt en begrijpelijk is voor buitenstaanders?

Meer tips

Implementatie is een systematisch proces, waarover we veel meer tips kunnen geven. Meer weten? Bekijk op onze site de tool '[format voor een implementatieplan](#)'.

Bekijk voor meer informatie www.richtlijnenjeugdhulp.nl.

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming zijn een initiatief van:

